

Peterburi Teatajas 1913 avaldatud kirjasaatja Ts. kiri Uus-Estonia asundusest. Taga-Kaukaasia: Türgi: Kars: Uus-Estonia. Ilmad, viljasaak. Kõhutõbi. Tervisele kahjulikud olmetingimused, laste suremine ja sündivus. Digiteeris Andres Aule, kirjaviis muutmata.

Peterburi Teataja (nr. 107), 12. september 1913, lk. 1

Uue-Estoniast (Karsi maak.). Suvi oli Karsis sellel aastal kuiw, wiljakasw wilets ja põllumeestel saak kehwa. Poolest maikuust kuni tänini ei ole weel ühtegi tõsist wihmahoogu olnud, aga ometegi on juba 4. september. Wili oli põua tõttu nii kehwa, et teda paiguti pihuga pidi [...]ma. Wähese wiljasaagi tõttu on wälised tööd juba lõpetud.

Mägedesse tuli juba uut lund, millest järeldub, et ilmad weel kaua kuiwad seisawad ja meil wist wihma nii pea loota ei ole.

Loomatoidu puudust ette äranähes müüwad juba mitmed asunikud loomasid, kuna aga wiimaste hinnad kuulmata odawad on.

Terwes külas on lapsed kõhutõbes; nõrgemad ei kannata tõbe wälja ja surewad. Palju mõjub laste surewuse peale ka hommikumaa moodu järele ehitatud madalad, sawi põrandaga kiwimajad, mis uste läbi laudaga ühinewad. Rõskus ja halb hais on mõnes kohas täiskaswanud inimeselegi wäljakannatamata, lastele muidugi seda enam.

Oleks aeg juba oma tulewiku peale mõtelda! Kakskümmendwiis aastat oleme küllalt oma lapsi suretanud, nõnda et küla selle aja jooksul mitte sugugi kaswanud ei ole, waid isegi mitme hinge wõrra kahanenud.

Ei ole ka imeks panna, sest minewasegi aasta aruande järele sündis 38 aga suri 22 last. Ja ometegi seisab meie eneste käes seda surewuse arwu wähen-dada: maksab ainult ajakohasemad elumajad ehitada, mis kuiwad, laud põrandaga ja laudast lahus seisaks. Ei maksaks ka wasikaid ja warsasid tupp lastega segi panna. Wasikas on siin ka küll tarwiline loom sest kui ta ära sureb, jääb ka lehm kinni aga ehk on inimese laps ikka kallim olewus — siis kandke ikka nende eest rohkem hoolt!

Ts.